Kommuneplan 2017-2027

Samfunnsdel med arealstrategier

Rana kommune

Foto: Audun Gullesen

Hederlig omtale av Sjøfronten under utdelingen av Landskapsarkitekturprisen 2018

Juryens begrunnelse:

"Sjøfronten Mo i Rana, Arkitektgruppen Cubus ved Axel Nitter Sømme og Rana kommune får hederlig omtale.

Prosjektet har løftet fram stedsidentitet og ved bruk av enkle virkemidler gitt et sterkt formuttrykk og engasjement. Bruk av stedegen granitt, lokalt stål og betong sikrer kvalitet og lokal forankring som inspirerer til innovasjon og evne til omstilling

Prosjektet har klart å synliggjøre den indre kraft ved å ta et fast tak om stedets egne ressurser og bygge videre på den lokale kunnskapen og som gir glede og inspirasjon både for turist, fastboende og egen industri. Gjennom nye lokal-produserte produkter spesialdesignet for stedet, framstår strandpromenaden som et visningssted for stedets stolte identitet med råmaterialene som la grunnlaget for byen.

Byens historie og egenart trer fram i ny drakt der nordnorsk poesi skåret i stål bygger broer mellom fortid og framtid. I møtet med landskapet får poesien nytt innhold og arkitek-turen en nerve som åpner for refleksjon og ettertanke.

Prosjektet speiler også tilbake til et kontor med lange tradisjoner, nysgjerrighet og bevissthet rundt stedets identitet og en tydelig formidlingskraft."

Innhold

1. Innledning 5

2. FNs bærekraftsmål som rammeverk 6

3. Utviklingstrekk 7

4. Visjon og fortrinn 8

5. Formål og forutsetninger 10

6. Prioriterte satsingsområder 11

- **1.** Vekstkraft og attraktivitet 12
- **2.** Grønn omstilling 12
- **3.** Livskvalitet og mestring 13
- **4.** Fremtidsretta infrastruktur 13

7. Oppfølging av kommuneplanen 14

8. Indikatorer 15

9. Føringer for arealplanlegging i kommunen 16

Vedtatt i kommunestyret 11. desember 2017. Visjon vedtatt i kommunestyret 18. juni 2018. Prioriterte bærekraftsmål er implementert i samsvar med Planstrategi 2020-2023 vedtatt i kommunestyret 14. desember 2020. Publisert 20. januar 2021.

Verketfestivalen Foto: Bjørn Leirvik

ARN Foto: Audun Gullesen

1. Innledning

Rana som kommune og regionsenter står overfor store endringer i årene som kommer. Polarsirkelen Lufthavn er ikke lenger en drøm, Campus Helgeland er realisert og industrien i Rana viser verden et bilde på det grønne skiftet. Videre er Sjøfronten under ferdigstilling, og store prosjekter med dypvannskai, datalagringssenter, museum/vitensenter og hovedsykehus står for tur.

Kommunen og regionen samlet har et bredt sammensatt næringsliv. Ranaregionen representerer fortsatt et stort mangfold av mennesker, muligheter og unike kvaliteter. Hvordan skal vi prioritere og samarbeide for å skape videre vekst og sikre at kommunen fremstår som attraktiv for innbyggere, tilflyttere, næringsliv og besøkende? Hvordan skal vi styrke verdier som identitet, tilhørighet, stolthet og fellesskap? Hvordan kan Rana være en motor for hele Nord-Helgeland? Kommuneplanen skal først og fremst fremme en bærekraftig utvikling som sikrer fremtidige generasjoner. Bærekraftbegrepet er knyttet både til klima- og miljø, arealbruk, arbeidsplasser, samt den økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen i kommunen.

Kommuneplanens samfunnsdel er viktigste verktøy for å peke ut og styre utviklingen i ønsket retning. Samtidig skal planen møte kommunens utfordringer som samfunn og som organisasjon. Det krever en plan som er tydelig og prioriterer det viktigste først. Kommuneplanens samfunnsdel skal også gi grunnlag for arealplanlegging.

De viktigste utfordringene kommunen står overfor som samfunn er knyttet til klima- og miljø, økende sosial ulikhet, synkende fødselsoverskudd, økende andel eldre, økende andel unge og eldre som sliter psykisk, høyt frafall i videregående skole, integrering og luftforurensing. Som organisasjon er utfordringene knyttet til omstilling og effektivisering, kvalitet i grunnskolen, vedlikeholdsetterslep på bygg og veier samt fremtidig krav til informasjonssikkerhet, beredskap, innovasjon og digitalisering.

Mens det tidligere var slik at kommunen kunne løse de fleste oppgavene i et lokalsamfunn, er vi nå i en situasjon der dette ikke lenger er mulig. Dels grunnet økonomi og redusert tilgang på kompetent arbeidskraft. Kommunen må tenke nytt og smart for å løse fremtidens oppgaver. Samarbeid og dialog med frivillige, innbyggere og næringsliv er en viktig nøkkel. Gjennomføringen av Arctic Race of Norway sommeren 2016 er et godt eksempel på at dugnadsånd og samarbeid mellom kommune, frivillige og næringsliv er nødvendig for å lykkes.

Nordlandstorget - Foto: Jan Erik Furunes

2. FNs bærekraftsmål som rammeverk

I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023 ble FNs 17 bærekraftsmål innført som nytt rammeverk for planlegging. FNs bærekraftsmål deles inn i tre dimensjoner – miljømessig bærekraft, sosial bærekraft og økonomisk bærekraft, og skal vise veg mot bærekraftig utvikling på kort og lang sikt.

Kommuneplanen viser hvilke bærekraftsmål, satsingsområder og strategier som skal få særskilt fokus denne planperioden for å bidra til bærekraftig og ønsket utvikling, og møte kommunens utfordringer. Kommuneplan 2017-2027 prioriterer syv bærekraftsmål som sammen med prioriterte satsingsområder ivaretar de tre bærekraftsdimensjonene.

En bærekraftsanalyse Rana har gjennomført i 2020 som del av FNs implementeringsprogram for smarte og bærekraftige byer peker på industri, transport og mobilitet, energiforbruk, vann og avløp, og avfallshåndtering som viktige innsatsområder for å nå bærekraftsmålene innen 2030.

Våre syv prioriterte bærekraftsmål:

Mål nr. 3. **God helse.**
Mål nr. 4. **God utdanning.**
Mål nr. 9. **Industri, innovasjon og infrastruktur.**
Mål nr. 10. **Mindre ulikhet.**
Mål nr. 11. **Bærekraftige byer og samfunn.**
Mål nr. 13. **Stoppe klimaendringer.**
Mål nr. 17. **Samarbeid for å nå målene.**

3. Utviklingstrekk

Nyere Ranahistiorie i et konjunkturperspektiv -
fra industrisamfunn til tjenestesamfunn - og grønn omstilling.

Fra tjenestesamfunn til fellesskapssamfunn - og bærekraftig utvikling.
Kommune 3.0 kalles også en samskapingskommune, som innebærer at kommunen, innbyggere, frivillige og næringsliv løser offentlige oppgaver gjennom samskaping og mobilisering av ressurser.

KOMMUNE 1.0	KOMMUNE 2.0	KOMMUNE 3.0
Kommunen er myndighet Innbyggere er undersåtter Politikere avgjør enkeltsaker	Kommunen er en organisasjon Innbyggere er kunder Politikere styrer en organisasjon	Kommunen er et lokalsamfunn Innbyggere er ressurser Politikere leder et lokalsamfunn
Fram til ca. 1970	**1970 - 2010**	**Fra ca. 2010**

4. Visjon og fortrinn

Kommunens visjon er:

Norges grønne industrihovedstad
– framtida er fornybar

Visjonen bygger på identiteten, viljen og attraktiviteten til Ranasamfunnet. Samtidig viser visjonen bildet av framtida og det vi skal strekke oss mot.

En stolt industrihistorie - med globale konjunktur-svingninger og omstillinger - har gitt ranværinger nødvendig industriell omstillingskraft og evne til å se fremover. Rana har vært og er en smeltedigel for teknologiske og kulturelle muligheter. Dette har bidratt til utvikling av et variert næringsliv med spennende arbeidsplasser, samt et attraktivt utdanningsmiljø og kulturliv. Samlet gir dette Ranasamfunnet en unik kompetanse og evne til nyskaping.

Det er nettopp denne omstillingskraften og attraktiviteten som skal sikre at Mo i Rana blir Norges grønne industrihovedstad. Vi må tenke og handle lokalt og globalt for å sikre befolkningsvekst, nødvendig arbeidskraft og den beste kompetansen for videre grønn innovasjon og utvikling mot en fornybar fremtid.

Optimisme og vekstmuligheter preger kommunen. Dette er et godt utgangspunkt for å skape den samfunnsutviklingen som Kommuneplanens samfunnsdel 2017-2027 legger opp til. Rana kommune skal være en forutsigbar og offensiv samfunnsutvikler. Et godt eksempel er flyplassaken. I samhandling med innbyggere og et næringsliv som er villige til å tenke nytt, samarbeide når det gjelder og som ikke gir opp uansett motgang – så skal Ranasamfunnets evne til videre omstilling og nyskaping styrkes.

Rana kommune representerer mange fortrinn og muligheter. Vekst og attraktivitet bygger først og fremst på en stolt industrihistorie og omstillingsevne. Rana er også nasjonalparkkommune, landbrukskommune, reindriftskommune, grottekommune og har et bredt spekter av unike natur- og festival opplevelser året rundt. Vi har snørike vintrer, høye og lave fjell, fjorder, elver og nærhet til Helgelandskysten.

Andre viktige fortrinn:

- En grønn industripark i verdensklasse
- En grønn by med industriell fjernvarme til byens bygg og infrastruktur
- Statlige virksomheter med nasjonale oppgaver og effektive IT-løsninger
- Økt vekstkraft og verdiskaping med ny stor flyplass og logistikkløsninger
- Tyngdepunkt for sykehusdrift og kirurgi
- Gode samhandlingstiltak mellom primær- og spesialisthelsetjeneste
- Campus som nasjonalt forbilde på samspill mellom utdanning og næringsliv
- Attraktivt kulturliv, herunder regionteater og festivaler
- Fantastiske natur- og friluftsmuligheter fra kyst til fjell
- Verdifulle landskap og naturtyper
- Frodig kulturlandskap for reindrift og landbruk
- Livskraftige bygde- og lokalsamfunn
- Sterk frivillig sektor og stor dugnadsånd
- Kommune med vekstkraft, attraktivitet og rekrutteringsevne

Foto: Terje Rakke Nordic Life Helgeland Reiseliv

Svartisen - Foto: Helgeland Reiseliv

5. Formål og forutsetninger

Kommuneplanens samfunnsdel synliggjør hvilke hovedmål, det vil si satsingsområder og strategier, som skal få særskilt fokus denne planperioden. Dette for å bidra til ønsket utvikling og møte kommunens utfordringer som samfunn og som organisasjon. Prioriterte satsingsområder og strategier legger føringer for kommunen som samfunnsutvikler og tjenesteprodusent. Videre gir kommuneplanens samfunnsdel føring for prioriteringer i økonomiplan og budsjett.

Det er flere viktige satsingsområder og lovpålagte oppgaver som ikke løftes særskilt frem i kommuneplanens samfunnsdel, men som ivaretas og anses som forutsetninger i kommunens ordinære virksomhet. De viktigste forutsetningene for at kommunen skal lykkes både i tjenesteproduksjon og i plan- og utviklingsoppgaver knyttes til bærekraft og omstilling i tjenesteproduksjon som følge av demografisk utvikling.

6. Prioriterte Satsingsområder

Rana kommune prioriterer følgende satsingsområder som viktigst i denne planperioden;

- Vekstkraft og attraktivitet
- Grønn omstilling
- Livskvalitet og mestring
- Framtidsretta infrastruktur

Tip Toe - Foto: Rana Blad

1. Vekstkraft og attraktivitet

Vekstkraft og attraktivitet skal bidra til å løfte kommunen og regionen. Et variert og spennende næringsliv, livskraftige bygde- og lokalsamfunn og gode utdanningsmuligheter gir fortrinn med tanke på attraktivitet, vekst og videre utvikling. Kommunen må i samarbeid med andre sikre et variert tilbud av boliger, god kvalitet på kommunale tjenester og et mangfold av fritids- og kulturtilbud for alle aldersgrupper. Vi må ha evne til å samarbeide og tenke nytt når fremtidens oppgaver skal løses. Blant annet skal realisering av kulturhusløsning avklares denne planperioden.

Prioriterte strategier

- Vekst i offentlig og privat virksomhet samt Campus
- Industriby med ren luft og rent vann
- Attraktive kulturtilbud og møteplasser for alle
- Styrket identitet gjennom satsing på fortrinn og særpreg

2. Grønn omstilling

Rana er vertskommune for en industri som har tatt mål av seg å bli en grønn industri i verdensklasse. Dette påvirker kommunens valg av satsingsområder og strategier. Klimaendringer med konsekvenser i form av økende ekstremvær utfordrer også infrastruktur. Vi ønsker i samarbeid med innbyggerne, industri og næringsliv å bli en blå-grønn by med fokus på fornybare og bærekraftige løsninger. Bilbruk skal reduseres med bedre kollektivløsninger og gang- og sykkelforbindelser. Å bli en smart grønn by er en tydelig prioritering som skal nås gjennom grønn omstilling i kommunen.

Prioriterte strategier

- Samarbeid med næringsliv om utvikling i grønn retning
- Bærekraftig utnytting av fornybare ressurser
- Klimavennlige løsninger innen transport, bygg og arealbruk
- Byutvikling med vekt på grønnstrukturer og urbanisering

3. Livskvalitet og mestring

Å legge til rette for livskvalitet og mestring i befolkningen er en grunnleggende investering for et bærekraftig samfunn. Det handler om å utvikle et samfunn der alle får dekket sine grunnleggende behov. Universell utforming er en viktig forutsetning. Først og fremst må alle barn sikres en best mulig start på livet, og kommunen vil i denne planperioden prioritere god kvalitet i skolen. Livskvalitet og mestring handler også om å høre til og samtidig få bruke sine ressurser. I denne planperioden ønsker kommunen å fremstå som en samskapingskommune der unge og eldre prioriteres.

Prioriterte strategier

- Fokus på tidlig innsats og forebygging
- Reduksjon av sosial ulikhet
- God integrering, økt deltakelse og egeninnsats
- Helsefremmende kommunale tjenester

4. Framtidsretta infrastruktur

Kommunen har en sentral rolle som pådriver og tilrettelegger for samfunnsutvikling. En framtidsretta infrastruktur i vid forstand er avgjørende for regionens konkurranseevne. Kommunen vil bidra til grønne og effektive transportløsninger som styrker Mo i Rana og regionen som knutepunkt. Stikkord er flyplass, havn, jernbane, E6 gjennom Mo, FV12 med Bustneslia og E12 som europeisk samarbeidskorridor. Hovedsykehus er en del av denne viktige infrastrukturen. Vedlikehold av kommunens infrastruktur skal minimum være på verdibevarende nivå og må også fornyes med digitale løsninger.

Prioriterte strategier

- Regionalt logistikknutepunkt med stor flyplass
- Fortsatt tyngdepunkt for sykehusdrift i regionen
- Verdibevarende vedlikehold av bygg, veier og anlegg
- Digitalisering, velferdsteknologi og innovasjon

Moholmen - Foto: Helgeland Reiseliv

7. Oppfølging av Kommuneplanen

Kommuneplanen skal realiseres innenfor de ressurser, virkemidler og økonomiske rammer kommunen har til rådighet. Prioriterte satsingsområder og strategier i samfunnsdelen skal konkretiseres og følges opp i økonomiplan/budsjett, kommunedelplaner og øvrige planer, som samlet utgjør samfunnsdelens handlingsdel. Arealstrategier legges til grunn for arealplanlegging i kommunen. Ved å synliggjøre oppfølging av samfunnsdelen i nevnte planer sikrer man styring med oppfølging av kommunens overordna politiske styringsdokument og legger til rette for internkontroll etter kommuneloven.

8. Indikatorer

For å se om utviklingen går i ønsket retning skal kommunen sette mål og følge med på indikatorer knyttet til samfunnsutfordringer, samt prioriterte satsingsområder og strategier i kommuneplanens samfunnsdel. Vurdering av om utviklingen går i ønsket retning følges opp i årsberetning og økonomiplan, og legges til grunn for eventuelle justeringer i samfunnsdelens handlingsdel påfølgende år. Kommunen skal særlig følge med på om utviklingen bidrar til et mer klimavennlig samfunn og om sosial ulikhet reduseres.

Følgende indikatorer er valgt som utgangspunkt:

- Kommunebarometeret
- KOSTRA-sammenligning
- Antall fødte
- Antall yrkesaktive
- Andel sysselsatte
- Andel sysselsatte innvandrere
- Bosatte innvandrere
- Boligsosiale indikatorer
- Arbeidsledighet
- Andel lavinntektsfamilier
- Andel uføretrygdede
- Grunnskolepoeng
- Frafall i videregående skole
- Ensomhet
- Psykiske problemer
- Kulturdeltakelse
- Deltakelse frivillighet
- Trafikk (passasjertall, kollektivtransport, biltrafikkmåling)
- Luftkvalitet
- Miljøsertifiserte virksomheter
- Kildesortering/resirkulering
- Næringsindeks
- Bedriftsetableringer
- Innbyggerindeks
- Demokratiindeks
- Kommunal bærekraft
- Leveransen fra eksterne aktører med økonomisk støtte fra kommunen

Grønligrotta - Foto: Helgeland reiseliv

Foto: Simon Fossheim Helgeland-Reiseliv

9. Føringer for Arealplanlegging i kommunen

Arealstrategier gir overordnede føringer for kommunens fysiske utvikling i et langtidsperspektiv. De gir føringer for framtidig areal-disponering og er samtidig et verktøy for å realisere kommuneplanens samfunnsdel. Arealstrategier skal først og fremst legges til grunn for revisjon av kommuneplanens arealdel, men samtidig skal strategiene være føringer for all plan- og byggesaksbehandling i kommunen. Dette gjelder særlig byutvikling.

Følgende arealstrategier legges til grunn for all arealplanlegging i Rana kommune:

- Hensynet til viktige landskaps- og naturverdier, og områder for friluftsliv og reindrift skal vektlegges
- Naturressurser og dyrka/dyrkbar jord skal sikres mot nedbygging
- Høy estetisk og arkitektonisk kvalitet for bygninger og uteområder skal vektlegges
- Bysentrum skal være konkurranse dyktig med urbane kvaliteter og god balanse og samspill mellom ulike funksjoner og aldersgrupper
- Større arbeidsplasser, detaljhandel og publikumsvirksomheter skal lokaliseres i sentrum eller så nært at det er naturlig å bevege seg til fots mellom funksjonene og sentrum.
- Offentlige uterom og parker skal være uformelle møteplasser på tvers av generasjoner, interesser og nasjonalitet
- Nye boliger og tilhørende funksjoner skal etableres innenfor allerede utbygde områder, og nærhet til skoler og busstopp skal vektlegges
- Fortettingsprosjekter skal ha høy kvalitet også på uterommene
- God bokvalitet skal vektlegges i både nye og eksisterende bomiljø
- Markagrensen skal ikke endres, nærturområder og områder for bynært friluftsliv skal ivaretas og prioriteres, og grønnstrukturene i sentrum skal styrkes
- Allmennhetens mulighet for ferdsel, aktiviteter og gode opplevelser langs Ranfjorden og Ranelva skal styrkes
- Det skal legges vekt på gode gang- og sykkelveiforbindelser, spesielt fra sentrum og ut til tettstedene, til turområder og til viktige mål for barn og unge. Snarveier skal ikke sperres eller innsnevres.
- Lokalisering av nye bygge- og anleggstiltak utenfor Mo og omegn skal skje ut fra dokumenterte behov, og for å styrke livskraftige bygde- og lokalsamfunn
- Overflatevann skal håndteres lokalt, og flomveier skal sikres med tanke på ekstremnedbør

Strandpromenaden Foto: Audun Gullesen

Kommuneplan 2017-2027

Samfunnsdel med arealstrategier

Norges grønne industrihovedstad – framtida er fornybar

Satsingsområder og strategier

Vekstkraft og attraktivitet

- Vekst i offentlig og privat virksomhet samt Campus
- Industriby med ren luft og rent vann
- Attraktive kulturtilbud og møteplasser for alle
- Styrket identitet gjennom satsing på fortrinn og særpreg

Grønn omstilling

- Samarbeid med næringsliv om utvikling i grønn retning
- Bærekraftig utnytting av fornybare ressurser
- Klimavennlige løsninger innen transport, bygg og arealbruk
- Byutvikling med vekt på grønnstrukturer og urbanisering

Livskvalitet og mestring

- Fokus på tidlig innsats og forebygging
- Reduksjon av sosial ulikhet
- God integrering, økt deltakelse og egeninnsats
- Helsefremmende kommunale tjenester

Framtidsretta infrastruktur

- Regionalt logistikknutepunkt med stor flyplass
- Fortsatt tyngdepunkt for sykehusdrift i regionen
- Verdibevarende vedlikehold av bygg, veier og anlegg
- Digitalisering, velferdsteknologi og innovasjon

Rana kommune

Foto: Jan Erik Furuhes

De vet hva de bygger
de er med
løfter sammen.
Har en pakt
et språk
en puls
en samklang.

De får det til
det vokser
sprenger grensene
for alt de har tenkt.

Rett nok er løftene tunge
skiftgangen hard
varmen drepende.
En óg annen hestpeis
av en formann
finnes det og.

Men de gjør dette i lag
tar nødvendige tak.
De løfter
og for hvert løft
løftes hele landet.

Hentet fra diktsamlingen "**Av jern**" av Laila Stien.

Rana kommune

Besøksadresse:
Rådhusplassen 2, 8622 Mo i Rana
Postadresse: Postboks 173, 8601 Mo i Rana
Epost: postmottak@rana.kommune.no
Nettside: www.rana.kommune.no

Design: Riktig Spor Mo i Rana
Foto forsidebilde:
Utsikt fra Tjuvtrappa, Tone Gurendal